

2008. szeptember 12. XVI. Jegyzői-közigazgatási konferencia
 Kolláth György:
www.kollath.com

Önkormányzat: Oszolj!?

Elnök Úr! Miniszter Úr! Hölgyeim és Uraim! Kedves Kollégák!

A polcomon 9 siófoki közigazgatási szakmai konferencia-kötet található. (Néhányból diákjaim szakdolgozati témát választottak.) Most formálódik a 10. mű, melyhez közöm van. A kicsi jubileum formabontásra indít. Míg a korábbi előadásaim makroszintű közjogi összefüggéseket tárgyaltak, ezúttal fordított a nézőpontom. Csupán az önkormányzatiság egy jellegzetes szelvényét vizsgálom: a testületi (ön)felosztatás problematikáját és határvidékeit. Azt is döntően egy, különös hullámokat kavart ügy kritikus modellezése, tanulságos boncolgatása szándékával teszem. Kitérek majd közjogi-igazságszolgáltatási dilemmákra, s ezek sorában pl. a helyi közpolitika bírósági lecsapódásaira. Önkormányzaton egy kicsit a civil társadalom autonóm egységeit is értem. Egy-két utalással keresem a sajátosságot a civil és közhatalmi önkormányzatok „végjátéka” tekintetében. Célom mindezek nyomán pár jelzést vagy következtetést szintéziseként megjeleníteni.

Az egyesből általános megállapításra jutni gyakran kockázatos. Am arra még ilyenkor is van esély, s talán szükség is, hogy az egyedi gondokat, tipushibákat, vészjelzéseket időben észleljük és komolyan vegyük. Európában ezt hívják monitoringnak. Ne várjuk be, hogy ránk omoljon, mást is tönkre tegyen egy-egy sikerületlen blokk, diszfunkció a rendszer egészéből. Ezúttal is megkísérlem humorral szemléltetni egy-egy fonákságot, mivel a derű feszültséget old, hatásos a csikorgó fogak ellen, sőt az abszurditás gyors kezelésére sarkall.

Van még egy járulékos célom. Példán bemutatni a magyar valóság ambivalenciáját a „mindent vagy semmit” logikájú gondolkodás és cselekvés veszélyével szemben. Nem igaz, hogy minden bűnrossz, hogy valami vagy fekete vagy fehér.

Feloszlás és felosztatás: nem szinonimák

A magyar közpolitika egyik felének eheti vezényszava a parlamenti oszolj! Ez lehet önkéntes és felsőbb helyről érkező egyaránt. Egyelőre az előbbi a cím-nap-story. Jellemző közjogi kultúránkra, hogy a médiabeli híradások 90 %-ának az ehhez tartozó alkotmányos többséget sem sikerült eltalálnia. Az alaptörvény 28. §. (2) bekezdés ezt mondja: *az Országgyűlés kimondhatja feloszlását megbízatásának lejártá előtt is.* Ez kizárt rendkívüli és szükségállapot idején. 3 hónapon belül kell új Országgyűlést választani. De például arra nincs egzakt alkotmányos norma, hogy ez esetben az eredeti ciklusból még hátra lévő időre, avagy újonnan induló, teljes 4 évre szól-e a parlamenti mandátum. Nem mindegy, mert egyes közjogi tisztségek betöltésénél éppen az (volt) a fő cél, hogy elválják egymástól az országgyűlési és a 4 évnél hosszabb, egyéb mandátum-idő. „Új időszámítás” a pártközi taktikázáson túl a hatalommegosztás átírására is kínál esélyt: pl. abban a tekintetben, hogy melyik Országgyűlés válasszon X, Y, Z-ét.

Kellő jogi és programbeli előkészítés híján kb. akkora happy end lehet bármely önfelosztatás, mint Shakespeare Rómeó és Júliája. Mindjárt itt érdekes párhuzamot és eltérést is találhatunk a parlamenti és a helyi önkormányzati önfelosztatás terén. Az azonosságok viszonylagosak, az eltérések nyomósak.

Az önkormányzati felosztatás és önfeloszlás alapvető közjogi norma-kötege ez:

Alkotmány 19.§ (3) bekezdés 1) pont: /E jogkörében az Országgyűlés/ a Kormány - az Alkotmánybíróság véleményének kikérése után előterjesztett – javaslatára felosztatja azt a helyi képviselőtestületet, amelynek működése az Alkotmánnyal ellentétes...

Megjegyzés: ez a norma ebben a formában hibás, alkotmánybírósági és országgyűlési gyakorlata azonban korrekt. Az AB ugyanis a legtöbbször csak nevében bíróság: előtte nincs alperes-felperes, nem folyik ténybizonyítás. Ezért az AB helyesen csupán azokat az elvi kritériumokat munkálta ki, s jeleníti meg, amelyek e végső döntésnél mércéül szolgálnak. A parlament pedig azért említhető, mert ezt a sima, feles döntést nem kísérelte meg pártharcok színterévé tenni. Szóba nem jött, hogy az aktuálisan ellenzéki színezetű, súlyos problémákkal küszködő településeket ezen a módon késztessek vezetőik megsejtáltatására, új választásra.

Az Alkotmány 44. § kellően szabályozza a helyi önkormányzatok választásának kulcs-normáit. Része ennek, hogy helyhatósági, általános (!) választás négyévenként, októberben van. Intézményes utalás van ugyanitt az időközi választásra, majd témánkról ez áll:

44.§ (4) bek: A képviselő-testület a megbízatásának lejártá előtt – a helyi önkormányzatokról szóló törvényben meghatározott feltételek szerint – kimondhatja feloszlását. A feloszlás és a felosztatás /19. § (3) bek. 1) pont/ a polgármester megbízatását is megszünteti.

Megjegyzés: ez(ér)t hívják Dugonics Titusz figurának, merthogy megy a mélybe a testület, s viszi magával első számú vezetőjét és célpontját. Ehhez társul az Ötv. 18. § (3) bekezdése:

A képviselő-testület a megbízásának lejárta előtt név szerinti szavazással, minősített többségű döntéssel kimondhatja a feloszlását. Ebben az esetben hetvenöt napon belüli időpontra időközi választást kell kiírni. A képviselő-testület az új képviselő-testület alakuló üléséig, a polgármester az új polgármester megválasztásáig ellátja feladatát, gyakorolja hatáskörét. A képviselő-testület feloszlása nem mondható ki a választást követő hat hónapon belül, illetőleg a megbízásának lejártát megelőző egy éven belül. Az időközi választás költségét az önkormányzat viseli.

Megjegyzés: az időbeni korlátozások ésszerűek. A minősített többség itt, csakúgy, mint a helyi önkormányzati döntéshozatal egészében voltaképpen az abszolút többséget jelenti, igényli! Ez nem sok. A költségviselés normája evidens, ám szerény csillapító eszköz. Közhellyel: a pénz a legkevesebb. Ehelyütt félre nem érhető, hogy ez időközi választás, tehát mindössze az általános választások 4 éves ciklusából még fennmaradó időszakra ad mandátumot.

Mik a trendek, a gondok és azok főbb okai?

Még a legutóbbi hétvégén is volt, Pilisjászfalun önfeloszlást követő időközi választás. A tabula rasa-nak rendszerint 4 oka van: 1) lényegi és tartós elégedetlenség alakul ki a közügyek helyi vitele, a helyi demokratikus (?) közállapotok elnehezülése miatt, azaz visszahívhatóság híján vezetőségváltó közhangulat képződik 2) felszínre tör a hatalomvágy, a pozíció utáni sóvárgás: vagy új trónkövetelő vagy a választáson vesztes, régi személy(ek) részéről. Sok helyen az a biztos munkahely és meglehetősen apanázs is számít. A klasszikus mondás szerint, ha a sóvárgás ló volna, minden koldus lovagolna. 3) talán a (leg)gyakori(bb) ok a kibékíthetetlen ellentét a polgármester és a testülete között. A „szétvívás”, aranygólígy elkerülhetetlen. 4) városi szinten mindinkább a 2006-ben képződött, patt-közeli pártszimpátia és frakció helyzet újrainírása mozgatja a szálakat. Dermesztő, hogy mi minden elhangzik ilyenkor pro és kontra szemrehányásként. Egymás befekettítése, hitelrontása nem idézhető, de tréfásan szemléltethető. A példa a magyar focival is kapcsolatos, melyben komikusan küszködik egymással 2 honi sörgyár. Mindjárt látják: ez itt a csúfondáros reklám helye. *Megy az úton két sörszállító kamion, az egyikén Borsodi, a másikon Soproni felirat. Látja a „borsodis” pilóta, hogy odaát a „sopronis” kolléga borsodi sört iszik. –Hát, te meg mit csinálsz?-Muszáj ezt a lötyöt innom. Otthon a nejem ki nem állhatja a sörszagot!* Ha legalább ennyi derű szorulna a kampányokba! Mert különben alig(ha) várhatják a faluban, a városban, hogy higgyenek nekik?!

Lássunk idei számokat /a Legfelsőbb Bíróság előtt 2008. 04.23-án lefolyt felülvizsgálati eljárás dokumentumából idézve/:

Önfeloszlás miatt kitűzött időközi önkormányzati választások adatai (*az Országos Választási Iroda honlapján meglévő adatok nyomán*): volt ilyen 2003-ban 8 eset, ebből 6 esetben maradt a polgármester. 2004-ben már 25, ebből 8 esetben maradt a korábbi polgármester, 14-ben új lett, 2-nél a korábbi nem indult, 1 esetben szavazategyenlőség képződött. 2005-ben keletkezett 17 eset, ebből 6-ban maradt a régi, 7-ben új polgármester lett, 3-ban nem indult a korábbi, 1-nél nincs adat. Önfeloszlás miatti időközi választás 2006-ban nem volt. 2007-ben lezajlott 18 eset, ebből a polgármester 10-ben maradt, 7-ben új lett, 1 nem indult. 2008-ban már 21 eset startolt, ebből a régi polgármester 2-ben maradt, 8-ban új lett, 4 nem indult, 7 választás folyamatban volt. Összegezeképpen: addig 89 önfeloszlás miatti időközi választás jött szóba, s ezeknél 38 esetben választottak meg új személyt polgármesternek. A régiek többsége megmaradt, mert alkalmasnak és méltónak tartotta erre a helyi választók többsége.

Következtetések:

A plurális, tiszta, demokratikus választások Európában honos, szabad mandátumával nem fér össze a visszahívhatóság. Nincs meg benne a grundfoci-szabály: 3 korner egy tizenegyes. Elkopni – akár csak erkölcsi-politikai, avagy egészségügyi tekintetben is – ugyanakkor mégis csak lehet, és a lemond(at)ás nem mindig ad megoldást. Ezért az önfeloszlás jogi lehetőségét feladni nem kellene, és annak nagyobb megkötése, megszigorítása sem szükségszerű. Itt is igaz a közhely, hogy a kedvezőtlen végjátéknak nem a jogát, hanem az okát kell célba venni, kezelni. Ráérő időben legfeljebb azon érdemes eltöprengeni, hogy legalább e ponton az önkormányzati minősített /abszolút/ többséget, ami itt igencsak relatív, nem kellene-e feljebb tornászni, elejét véve a kalandor próbálkozásoknak. A parlamentben a Házszabály döntési (idő)rendje ezt kellően moderálja, ezzel szemben önkormányzatoknál nő a rapid, indulati alapú elhatározások száma. Rendben van vajon mindez az SZMSZ-ekben? Ki tudja?!

Láttuk, hogy legalább 4 ok, illetve tényező válthatja ki az önfeloszlást. Ezért csakis oki terápia, differenciált kezelés hozhat előre lépést. Minél inkább a magáénak érzi egy település az önkormányzatát, annál inkább képes – a saját számlájára és kockázatára – eldönteni, hogy közügyeit kik igazgassák. Intézményes megfontolásként vizsgálendő, hogy vajon a választás módjából következő, kettős erős legitimáció nem a viszály almája-e testület és elnöke között?! Az 1994 óta működő választási szisztéma politikailag erős polgármesteri tisztséget eredményezett. Néhol ez főparancsnoki karakterű kézi vezérlést és dirigálást hozott, noha a testület mégis csak munkaadója, felettese, beszámoltatója, adott esetben fegyelmi hatósága a polgármesternek. /Mind e közben a jegyző a két cintányér közötti levegő lett, érdemtelenül, védtelenül./

A testület és a polgármester kompetencia-megosztására garanciákkal övezett, jó metódus nincsen. Ez néhol a nem profi helyi képviselők - pl. sikeres vállalkozók - körében ellenérzést, elkedvetlenedést vált ki. Így morgolódtok egyikük: muszáj nekem a Sátán kutyájának lenni?! Volt úgy, hogy erre egy jegyző megértően bólogatott. Az, hogy valami roppant demokratikus, nem szavatozja, hogy hatékony és garantált is legyen. Az Ötv. legközelebbi, koncepcionális módosításkor érdemes mérlegelni, hogy nem lenne-e jobb a polgármester választását a testületre bízni. Az összhang, a világos függelmi rend nagyobb érték lehet, mint egymás ellenpontozása, s a kényes-kétes egyensúlykeresés.

Az előadás krédója a következő, megtörtént eset, melyet kulcs-momentumaiban, anonim módon, bántó szándék nélkül idézek fel. Egy polgármester másfél évtizede töltötte be tisztségét, és legutóbb is, hajsza híján, de újraválasztották. Ebből nem azt szűrte le magának és falujának, hogy belátóbbnak, kooperatívabbnak kell lennie. Hanem azt, hogy úgyszólván mindent megtehet, elérhet a maga javára is. Jöttek olyan húzások, melyek jogi és etikai szempontból sem voltak makulátlanok. Ez testület és vezetője közt kölcsönös bizalomvesztéshez vezetett. Polgármesteri lemondás híján, szabályos körülmények közt önfeloszlatásra került sor, melynek végén új polgármestert választott a község magának. E folyamatban törvényességi hibát a közigazgatási hivatal nem talált. Mellékszál, hogy mindez megnyugvást hozott a település életében. Nem így az expolgármesternél, aki keresetében a munkaügyi bíróságnál foglalkoztatási jogviszonya jogellenes megszüntetésének megállapítását kérte, rendeltetésellenes joggyakorlásra hivatkozással. Az apróval együtt számítva mintegy 20 M. Ft. anyagi igényt támasztott az önkormányzattal szemben. Ezt neki I. fokon a munkaügyi bíróság meg is ítélte. Az volt az indoklás lényege, hogy kiemelkedő alkotmányos érdek a zavartalan közjogi viszony a testület és a polgármester között, és mivel nem egyéb törvényes eszközt vett igénybe az önkormányzat a polgármester ellen, ezért joggyakorlása rendeltetésellenes. A II. fokú bíróság ráadásul úgy találta, hogy az *önkormányzat közjogi indok nélkül időközi választást provokált, ahelyett, hogy fegyelmi büntetéssel élt volna, vagy más módon, bírói úton próbálta volna meg gyakorolni munkáltatói jogait*. Úgymond: *alkalmatlan módon, közjogi-munkajogi hatalmával visszaélve oldott meg az önkormányzat „belső, munkahelyi problémát”*. Mellékkörülmény, hogy a II. fokú tárgyalás tanácselnöki vezetése, a fél jogainak és nyilatkozatainak kezelése, a tárgyalás méltóságának és korrektségének annullálása a rendszerváltozás előtti kor szellemét idézte. A II. fokú határozat rövid szóbeli indokolása a justizmord szintjén lebegő nonszensz kitételekkel is szolgált. Így pl: *alkotmányjogilag nincs érdemi különbség a feloszlás és a feloszlás között, együtt kell élni a feszültséggel, a feloszlás csakis a végső eszköz lehet, voluntarista a döntés, mely ettől eltér* – és így tovább. Hogy-hogynem, mindennek az írásba foglalt határozatban már nincs nyoma. Hányszor esik meg bántó diszkrépancia a szóbeli és az írásba foglalt ítélet között!?

Az ügy a Legfelsőbb Bíróság elé került. A felülvizsgálati kérelemben és annak szóbeli felvezetésében a következők voltak a kulcs-mondatok: esetünk nem magánjogi, hanem közjogi kábus, s annak révén politikai ügy. Itt egy áll szemben számos-számtalan közjogi alánnyal, minősített többségű testülettel, választói sokasággal. A (pártos avagy a sima, helyi) politika küzdelme jogi értelemben (!) nem tud mit kezdeni a jóhiszeműség, tisztesség Mt-beli kategóriáival. Mindezeket nem az Mt. szerint ítélik meg még a hivatásos képviselők esetében sem. Megválasztják vagy nem választják meg, tiszta közjog: nem munkajog, hanem magánjog. Az időközi választás és annak szükségyszerű előzménye nem munkajogi viselkedés-kultúra-verseny, hanem a község, a választópolgárok elégedettségének kifejezése és megoldása. Az okot egy idegen okozattal összecszerelni nem korrekt.

Jó lenne, ha a választott tisztségviselők magatartása, etikai mércéje magasan felette állna az Mt. elvi-etikai zsinórmértékének. Valójában viszont a politikai közzereplők esetében csaknem minden megengedett. Felróhatja egyáltalán a bíróság a testületnek azt, amit a testület túlhatalommal bír, azzal nem kifogástalanul élő vezetőjének, a polgármesternek elnéz? Mi köze van egyáltalán egy magánjogra rendszeresített munkaügyi bíróságnak a jogszerű helyi önkormányzati időközi választáshoz, mint politikai-közjogi aktushoz?!

Ténylegesen, esetükben a véleménynyilvánítás szabadságát, majd pedig az arra épülő demokratikus lépések, döntések sorát a törvény és az AB tágra nyitotta. Ebbe durva szóváltás, testület előtti számonkérés, kivonulás, frakció-hűtlenség, a vezetői alkalmasság és tekintély megkérdőjelezése, a bizalmatlanság kifejezése, a közös távozás kikényszerítése a politika lényegéből eredően lehet jogszerű. Helyben és a parlamentben is. Szabad mandátuma van a képviselőknek, így a testületüknek is. Képtelenség, hogy/ha utólag ezt egy munkaügyi bíróság kötötté teheti! Milyen joron kéri számon bármelyik, főként a munkaügyi bíróság a döntés érdemét? A politika nem kisasszony-futball, és a választási vesztesnek a legközelebbi megmérettetéskor lehet jelenése. Diktatúrában a lecsereült eltűnik, egy európai demokráciában a cserepadra ül, minálunk bánatpénzt követel bíróság előtt? Egyetlenegy vesztes járt el így: senki más nem vette erre az erkölcsi és jogi bátorságot!

Közigazgatás és bírói utak, módok

A bíróság - még a közjogi kompetenciával a Pp. XX. fejezete szerint eljáró igazságszolgáltatás – sem egy döntés politikai genézisét, okát és pártos tartamát, hanem csupán a megsabott jogi, főként hatásköri, alaki jogi menetét vizsgálja meg és felül. Az alkotmánybeli hatalommegosztásra kényesen ügyelve, az alaptörvény 50. § (2) bek. alapján. Máskülönb de jure és/vagy de facto politikai bírósággá válnék, és üzemszerű jogorvoslati fórum lenne

a választásokon veszítők számára. A Legfelsőbb Bíróság felismerte az ügy valóságos természetét, és többrétegű mélységét, lehetséges konzekvenciáit. Elutasítva a keresetet elvi élel mondta ki: nincs hatásköre a (munkaügyi) bíróságnak vizsgálni egy autonóm önkormányzati döntés célszerűségét, indokoltságát. Az önkormányzat döntését az itt nyitva álló közigazgatási aktus-felülvizsgálat keretében nem kifogásolták, a polgármester jogviszonya a törvény erejénél fogva szűnt meg, s ez nem lehet jogellenes. Igaz, van egy légi utalás a felülvizsgálati szintű határozatban is arra, hogy a képviselő-testület döntésének munkajogi szempontból való értékelésére a munkaügyi bíróság rendelkezett hatáskörrel – ámde ez esetünkben vitatható. Valamiképpen megint csak elmosza a közjog-magánjog határait. Ugyanakkor kimondták: nincs olyan jogszabály, mely az önfeloszlatás előtt, helyett vagy mellett egyéb jogi út igénybevételét szabná meg. Summázatul: az ominózus ügyben jogot és egyúttal igazságot is szolgáltatott a felső bíróság, de ez valóban csupán az ultima ráció szintjén sikerült. 19-re kellett lapot kérni?! Ez nem szerencsejáték.

Nyugodtan hátra dőlni korai volna. Közjogi-közigazgatási perek tucatjainak tanulságaként vallo: nincs minden rendben a közigazgatás törvényességének biztosítékaként bírói felülvizsgálat körében sem. A kérdések kérdése: közelít-e, eljő-e az az idő, amikor a végrehajtó hatalom államilag-politikailag felelős döntésének szűk, valóságos, létező, közismert ismérvek szerinti törvényességi kontrollja történik a bíróságon, nem pedig az esetenként tapasztalható kontroll-nélküli felül-bírálat. Marad-e az ügy ura pl. egy kisajátítás közhatósági döntésekor, avagy egy helyi rendezési terv valóra váltása kapcsán a közigazgatási szerv, avagy később mégis a bíróság úgy dönt a megváltoztatási jogkörére hivatkozva, ahogy neki tetszik?!

Ambivalenciát jeleztem bevezető mondataimban. Íme, itt van. Mind a megyei bíróságokon, pl. Nógrádban, de a Legfelsőbb Bíróságon is van biztonságos, nívós jogi argumentációval és döntésekkel operáló tanács, s tanácselnök. Bizonyosan ők adják a mezőny többségét. Ám van elrettentő ellenpélda is, méghozzá jó ideje eltűrt. Csúcs-szintű tárgyaláson a fél tényszerű, verifikálható nyilatkozatára kiszól a tárgyalásvezető: *tessék ide jönni, és megkeresni a bírói asztalon lévő (két hatalmas gúlában, kb. 60 kilónyi) aktában azt az egy lapot, amire hivatkozik*. Mintha csak a pedellust utasította volna akármire a hivatalvezető. Képzeltetik, hogy az elmaradt kapirgálást miféle határozat követte. Van munka az európai léptékű, fair eljárás meghonosítása terén, és nem csak az időszűkületet illetően. Egymás mellett van szuperjó és rémrossz. A baj az, hogy mintha mindegy volna, melyik milyen.

A befejezéshez közeledve kitekintek általánosabb önkormányzati területre. Látható, hogy elméletben önkormányzó-autonóm módon épül fel, s e szerint működnek az egyesület, a párt, a szakszervezet, a kamara, a sportági szakszövetség, a kisebbségi önkormányzat stb. Adódnék olyan jellegű ismérvek, ami összeköthetné a különböző fajtájú önkormányzatokat a helyhatóságokkal. Demokratikus fejlődésünk korai és felemás jellegét mutatja, hogy sok helyen az autonómiák együttműködésének még sincs nyoma, hagyománya, élő megvalósulása. Elenyésző azok száma, amelyek ekként értik egymást, egy nyelvet beszélnek: felismert érdekük és hatásköreik, felelősségük tiszteletben tartásával, együtt folytatnának igényes helyi politikát.

Másféle önkormányzatok és jogi útkeresések

Látok gondot a szervezeti lét státusz-viszonyainak rendezésében is. Pl. az, hogy ki-mi lesz, lehet kamara, törvénnyel rendszeresített közjogi önkormányzat a szerencse dolga, avagy alku, netán retorzió kérdése. Ugyanez áll a közjogi-közhatalmi jogkörök odaítélésre, illetve megvonására nézve is. A civil formációk terén pedig feszítő gond, hogy nemigen működik az ügyészség-bíróság közös kompetenciájába rendelt állami törvényességi felügyelet. Még a sport ilyen szervezeteinél is, masszív hibák, normasértések, mulasztások manifesztálódhatnak. Lásd: FTC, MLSZ. Megoldás volna vajon, hogy unottan kihajózná ebből az ügyészség? Másutt pedig az egy szervezetre zúdított, túlzott aktivitás okoz zavart. A kutyások úgy érzik, nem az uszítás, ha X gazda ráküldi az ebét Y csibészre, hanem az, amikor A kör B körű konkurenciája az ellenlábas feloszlatását próbálja keresztül vinni, minisztériumi és ügyészségi segédlettel. Igaz vajon még, hogy az 5 törvényességet jog-orvosló eszköz közül az 5., vagyis a legutolsó a feloszlatás? Akkor kell vele élni, ha az alkotmányos alapjog gyakorlása és törvényének betartatása másként nem szavatolható?!

Hát akkor a Magyar Gárda sorsa mi legyen?! A politikus mérlegelhet akként, hogy jó-e nekünk a Gárda. A bíróságot mérlegelése más kell, hogy legyen. Az a per tárgya valójában, hogy fennáll-e az alkotmány-, és alapjog-sértés. Ennek bizonyítása folyik. Ebben a perben is kötve van a bíróság a felek előterjesztéseire, petitumához. Csendben jegyezném meg: a Párizs környéki békeszerződésben az is itthon utóbb törvénybe iktatott, kötelező, hatályos vállalás volt, hogy nem tűr meg a Magyar Állam náci szervezeteket. Adódnék nemzetközileg legitim megoldás, anélkül, hogy az létében kezdené fenyegetni az aktuál-politikailag „nemszeretem” formációkat.

Az önfeloszlatás, s a feloszlatás végjáték. Nemrég Párizsban kollégák egy igazi francia szellemességgel traktáltak. Így hangzik: bármilyen ostobaságot kezd el egy politikus, azt végül ügyis mindig a jogásznak kell befejeznie. Jegyző urak: szabad a pálya, vagy ki tudja. Befejezem, mert állítólag nincs veszélyesebb a szomjas jogásznál: gondolom, kávészünet következik.

